

ĢENERĀLADVOKĀTA ĪVA BOTA [YVES BOT]

SECINĀJUMI,

sniegti 2008. gada 16. decembrī¹

1. Ar šiem prejudiciālajiem jautājumiem *Verwaltungsgericht des Saarlandes* [Sārzemes Administratīvā tiesa] (Vācija) lūdz Tiesu lemt, vai EKL 43. un 48. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie liedz piemērot valsts tiesību aktu, saskaņā ar kuru tikai farmaceitam drīkst piederēt aptieka un tikai farmaceits var pārvaldīt aptieku.

2. Atbilstoši Vācijas tiesību aktiem ikvienai personai, kas vēlas pārvaldīt aptieku, ir jāsaņem kompetentas iestādes atļauja. Šādas atļaujas piešķiršanas nosacījumu starpā ir nosacījumi, saskaņā ar kuriem, pirmkārt, pieteicējam jābūt sertificētam farmaceitam un, otrkārt, aptieka jāpārvalda personīgi uz savu atbildību.

3. Abi izskatāmie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir iesniegti saistībā ar strīdiem starp *Apothekerkammer des Saarlandes* [Sārzemes Farmaceitu profesionālo kameru]², Šneideri [*Schneider*], Holcapfeli [*Holzapfel*],

Trennheizeru [*Trennheuser*]³ un *Deutscher Apothekerverband eV* [Vācijas Farmaceitu apvienību]⁴ (lieta C-171/07), kā arī Neimani-Zeiverti [*Neumann-Seiwert*] (lieta C-172/07) (turpmāk tekstā visi kopā — “prasītāji pamata lietā”) un *Saarland* (Sārzeme), kuru pārstāv *Ministerium für Justiz, Gesundheit und Soziales* [Tieslietu, veselības un sociālo lietu ministrija] (turpmāk tekstā — “*Ministerium*”). Šo strīdu pamatā ir lūgums atcelt šīs ministrijas pieņemto lēmumu atļaut akciju sabiedrībai *DocMorris NV* (turpmāk tekstā — “*DocMorris*”) pārvaldīt aptieku kā filiāli Sārbrikenē [*Sarrebruck*] (Vācija).

4. Šajos secinājumos es izklāstīšu, kādu iemeslu dēļ uzskatu, ka EKL 43. un 48. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie neliedz dalībvalstij noteikt, ka tikai farmaceitam drīkst piederēt aptieka un tikai farmaceits var pārvaldīt aptieku⁵.

³ — Visi trīs ir farmaceiti.

⁴ — Vācijas Farmaceitu profesionālā apvienība.

⁵ — Šāds jautājums ir izvirzīts arī lietas C-531/06 Komisija/Itālija ietvaros, kura tiek izskatīta Tiesā un kurā es arī sniežu secinājumus.

¹ — Oriģinālvaloda — franču.

² — Runa ir par Sārzemes Farmaceitu profesionālo kameru.

I — Atbilstošās tiesību normas

A — *Kopienu tiesības*

5. EKL 43. panta pirmā daļa aizliedz ierobežojumus kādas dalībvalsts pilsoņu brīvībai veikt uzņēmējdarbību citā dalībvalstī. Saskaņā ar EKL 43. panta otro daļu brīvība veikt uzņēmējdarbību ietver tiesības sākt un izvērst darbības kā pašnodarbinātām personām, kā arī dibināt un pārvaldīt uzņēmumus.

6. Saskaņā ar EKL 48. panta pirmo daļu ar EKL 43. pantu ieviestās tiesības ir attiecināmas arī uz tām sabiedrībām, kuras izveidotas saskaņā ar kādas dalībvalsts likumiem un kuru juridiskā adrese, galvenā vadība vai galvenā darījumu vieta ir Eiropas Kopienas teritorijā.

7. Atbilstoši EKL 46. panta 1. punktam EKL 43. pants neliedz piemērot pamatotus ierobežojumus veselības aizsardzības interesēs.

8. Atbilstoši EKL 47. panta 3. punktam brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumu pakāpeniska atcelšana profesijām, kas saistītas

ar medicīnu, ar to saistītām profesijām un farmācijas profesijām, ir atkarīga no tā, kā dažādas dalībvalstis koordinē šo ierobežojumu piemērošanas nosacījumus. Tomēr Eiropas Savienības Padome un Eiropas Kopienu Komisija ir atzinušas, ka EKL 43. un 49. panta tiesā iedarbība, kas ir atzīta attiecīgi ar spriedumiem lietā *Reyners*⁶ un lietā *van Binsbergen*⁷, no 1970. gada 1. janvāra, pārejas perioda beigu datuma, ir spēkā arī attiecībā uz profesijām veselības jomā⁸.

9. Turklāt uz darbībām medicīnas jomā, ar to saistītās jomās un farmācijas jomā attiecas koordinējošās direktīvas. Farmācijas nozarē, pirmkārt, pastāv Padomes 1985. gada 16. septembra Direktīva 85/432/EEK par normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu attiecībā uz noteiktām darbībām farmācijas jomā⁹ un, otrkārt, Padomes 1985. gada 16. septembra Direktīva 85/433/EEK par farmācijas diplomu, sertifikātu un citu kvalifikāciju apliecināšanu dokumentu savstarpēju atzīšanu, tostarp par pasākumiem, kas palīdz sekmīgi īstenot tiesības veikt uzņēmējdarbību attiecībā uz noteiktām darbībām farmācijas jomā¹⁰.

6 — 1974. gada 21. jūnija spriedums lietā 2/74 (*Recueil*, 631. lpp.).

7 — 1974. gada 3. decembra spriedums lietā 33/74 (*Recueil*, 1299. lpp.).

8 — Šādi Padomes 1975. gada 16. jūnija Direktīvas 75/362/EEK par ārstu diplomu, sertifikātu un citu kvalifikāciju apliecināšanu dokumentu savstarpēju atzīšanu un par pasākumiem, kas ļautu efektīvi īstenot tiesības veikt uzņēmējdarbību, kā arī veicina pakalpojumu sniegšanas brīvību (OV L 167, 1. lpp.), pirmajā apsvērumā ir norādīts, ka, ievērojot EEK līgumu, kopš pārejas perioda beigām ir aizliegta visu veidu diskriminējoša attieksme pilsonības dēļ attiecībā uz uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanu.

9 — OV L 253, 34. lpp.

10 — OV L 253, 37. lpp.

10. Abas šīs direktīvas tika atceltas un aizstātas ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 7. septembra Direktīvu 2005/36/EK par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu¹¹. Atbilstoši Direktīvas 2005/36 divdesmit sestajam apsvērumam:

“Šī direktīva nekoordinē visus nosacījumus attiecībā uz darbības sākšanu un veikšanu farmācijas nozarē. Jo īpaši ģeogrāfiskais aptieku sadalījums un zāļu izsniegšanas monopols paliek dalībvalstu ziņā. Šī direktīva neskar dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus, ar ko uzņēmēj sabiedrībām aizliedz veikt noteiktu farmaceitisku darbību vai ar ko šādas darbības veikšanai izvirza konkrētus nosacījumus.”

11. Visbeidzot, jācītē EKL 152. panta 5. punkts, atbilstoši kuram:

“Veicot Kopienas pasākumus iedzīvotāju veselības aizsardzības jomā, pilnīgi respektē dalībvalstu atbildību par medicīnas pakalpojumu un medicīniskās aprūpes organizēšanu un īstenošanu. [..]”

11 — OV L 255, 22. lpp.

B — Valsts tiesības

12. Atbilstoši Vācijas Farmācijas likuma (*Apothekengesetz*)¹², kas grozīts ar 2006. gada 31. oktobra Noteikumiem¹³ (turpmāk tekstā — “*ApoG*”), 1. pantam:

“1. Atbilstoši vispārējām interesēm aptieku pienākums saskaņā ar tiesību aktiem ir apgādāt sabiedrību ar zālēm.

2. Personām, kas vēlas pārvaldīt aptieku un līdz trim aptieku filiālēm, ir jāsaņem kompetentās iestādes atļauja.

3. Atļauja ir spēkā tikai attiecībā uz tiem farmaceitiem, kuriem tā izsniegta, un tikai attiecībā uz tām telpām, kas ir norādītas atļaujā.”

12 — BGBl. 1980 I, 1993. lpp.

13 — BGBl. 2006 I, 2407. lpp.

13. *ApoG* 2. pantā ir noteikts:

7) no veselības viedokļa nav nepiemērots aptiekas pārvaldīšanai;

“1. Atļauja ir izsniedzama pēc pieprasījuma, ja pieteikuma iesniedzējs:

[..].”

1) ir Vācijas pilsonis [Vācijas Konstitucionālā likuma (*Grundgesetz*)] 116. panta izpratnē, citas Eiropas Savienības dalībvalsts vai Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzējas valsts pilsonis [..];

14. Saskaņā ar *ApoG* 7. panta 1. punktu:

“Atļauja uzliek pienākumu farmaceitam personīgi pārvaldīt aptieku uz savu atbildību.”

2) ir rīcībspējīgs;

3) ir sertificēts farmaceits Vācijas tiesību aktu nozīmē;

15. Visbeidzot, *ApoG* 8. panta 1. punktā ir paredzēts, kādā veidā vairākas personas kopā drīkst pārvaldīt aptieku. Ar šo noteikumu tiek izslēgta dalība tikai ar kapitālu un aizliegtas visu veidu juridiskas formas, kas ļauj trešai personai, kura nav atļaujas saņēmēja, pārvaldīt aptieku vai piedalīties aptiekas peļņas gūšanā. Minētais noteikums ir formulēts šādi:

4) ir pietiekami uzticams, lai varētu pārvaldīt aptieku;

“Vairākas personas kopā drīkst pārvaldīt aptieku tikai tad, ja tās juridiskā forma ir civiltiesību sabiedrība vai līgumsabiedrība; šādā gadījumā visiem sabiedrības dalībniekiem ir jāsaņem atļauja. Jebkāda veida dalība aptiekas darbībā līgumsabiedrības vai dalības

[..]

liguma formā, kurā aizdevuma, kas piešķirts atļaujas īpašniekam, vai aktīvu, kuri tam tika sniegti jebkādā veidā, atmaksāšana ir atkarīga no aptiekas apgrozījuma vai peļņas un īpaši nomas ligumiem, kuru summa ir atkarīga no gūtā apgrozījuma vai peļņas, ir prettiesiska. [..]”

II — Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

16. *DocMorris* ir Nīderlandē dibināta akciju sabiedrība, kura veic zāļu tirdzniecību pa pastu. Ar 2006. gada 29. jūnija lēmumu *Ministerium* tai piešķīra aptiekas filiāles Sārbrikenē pārvaldīšanas atļauju, kas stājās spēkā ar 2006. gada 1. jūliju, ar nosacījumu, ka farmaceits personīgi un uz savu atbildību pārvalda attiecīgo aptieku. Ar 2006. gada 28. jūnija lēmumu *Ministerium* piešķīra *DocMorris* attiecībā uz minēto aptieku Sārbrikenē atļauju veikt zāļu, kas pārdodamas tikai aptiekās, tirdzniecību pa pastu, kura arī stājās spēkā ar 2006. gada 1. jūliju. Ar jaunu 2006. gada 7. augusta lēmumu *Ministerium* deva rīkojumu nekavējoties īstenot 2006. gada 29. jūnija lēmumā atļauto aptiekas filiāles darbību.

17. 2006. gada 2. un 18. augustā prasītāji pamata lietā cēla prasību *Verwaltungsgericht des Saarlandes*, lūdzot atcelt 2006. gada

29. jūnija lēmumu par atļaujas pārvaldīt aptieku piešķiršanu.

18. Prasības pamatojumam prasītāji pamata lietā apgalvo, ka šāds lēmums ir pretrunā *ApoG*, jo tajā ir pārkāpts tā sauktais svešu lietu pārziņas aizlieguma [*Fremdbesitzverbot*] princips, proti, noteikums, kas tikai farmaceitam dod tiesības pārvaldīt aptieku, kā tas izriet vienlaikus no *ApoG* 2. panta 1. punkta 3) apakšpunkta un 7. un 8. panta noteikumiem. Turklāt tie norāda, ka *Ministerium* nav kompetenta izvērtēt, vai Vācijas tiesības ir saderīgas ar Kopienu tiesībām, jo atbilstoši EKL 234. pantā paredzētajam šāda kompetence ir Tiesai.

19. *Ministerium* un *DocMorris* savukārt norāda, ka Vācijas tiesību aktā ietvertais noteikums, ar kuru tiek izslēgtas personas, kuras nav farmaceiti, ir pretrunā EKL 43. pantam, kurš garantē brīvību veikt uzņēmējdarbību, jo aptiekai, kas ir dibināta kapitālsabiedrības formā citā dalībvalstī, nav pieejas Vācijas aptieku tirgum. Šāds ierobežojums nav nepieciešams, lai sasniegtu mērķi aizsargāt sabiedrības veselību. Turklāt tie apgalvo, ka Kopienu tiesību piemērošanas prioritātes princips un Kopienu tiesību lietderīgās iedarbības princips uzliek pienākumu ne tikai valsts tiesām, bet arī valsts iestādēm nepiemērot valsts tiesību normas, kas ir pretrunā Kopienu tiesībām.

20. Ievērojot šos *Verwaltungsgericht des Saarlandes* iesniegtos argumentus, tā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

III — Analīze

A — Par pirmo prejudiciālo jautājumu

“1) Vai tiesību normas par kapitālsabiedrību brīvību veikt uzņēmējdarbību ([EKL] 43. un 48. pants) ir interpretējamas tādējādi, ka tās liedz piemērot noteikumus, saskaņā ar kuriem tikai farmaceitam drīkst piederēt aptieka (svešu lietu pārziņas aizliegums [*Fremdbesitzverbot*]), kā tas izriet vienlaikus no [*ApoG*] 2. panta 1. punkta 1)–4) un 7) apakšpunkta, 7. panta pirmā teikuma un 8. panta pirmā teikuma noteikumiem?

21. Uzdotot pirmo prejudiciālo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā lūdz Tiesai lemt, vai EKL 43. un 48. pants ir interpretējami tādējādi, ka tie liedz piemērot valsts tiesību aktu, saskaņā ar kuru tikai farmaceitiem drīkst piederēt aptieka un tikai farmaceiti var pārvaldīt aptieku.

2) Apstipriņošas atbildes uz pirmo jautājumu gadījumā:

vai valsts iestādei, pamatojoties uz Kopienų tiesībām un īpaši ņemot vērā EKL 10. pantu un Kopienų tiesību lietderīgas iedarbības principu, ir tiesības un pienākums nepiemērot valsts tiesību normas, kuras tā uzskata par nesaderīgām ar Kopienų tiesībām, arī tādā gadījumā, ja runa nav par acīmredzamu Kopienų tiesību pārkāpumu un [...] Tiesa nav konstatējusi konkrēto tiesību normu nesaderību ar Kopienų tiesībām?”

22. Šāds jautājums konfrontē divas radikāli pretējas nometnes [nostājā] par sniedzamo atbildi. No vienas puses, prasītāji pamata lietā, kā arī Vācijas, Grieķijas, Francijas, Itālijas, Austrijas un Somijas valdības uzskata, ka šāds valsts tiesību akts — ar nosacījumu, ka tas var ierobežot ar EKL 43. pantu aizsargāto brīvību veikt uzņēmējdarbību, — ir pamatots ar mērķi aizsargāt sabiedrības veselību. No otras puses, Sārzeme, *DocMorris*, Polijas valdība, kā arī Komisija norāda, ka brīvība veikt uzņēmējdarbību liedz piemērot noteikumu, saskaņā ar kuru aptieka nedrīkst piederēt personai, kas nav farmaceits, tāpēc, ka šāds noteikums nav ne piemērots, lai sasniegtu mērķi aizsargāt sabiedrības veselību, ne vajadzīgs, lai nodrošinātu šāda mērķa sasniegšanu. Tā kā galvenie argumenti, kas izvirzīti abu šo tēžu pamatojumam, galvenokārt ir tādi paši kā iepriekš minētās lietas Komisija/Itālija ietvaros izklās-

tie argumenti, kuri ir atkārtoti manis sniegtajos secinājumos minētajā lietā, uzskatu, ka šajā argumentācijas stadijā nav sīki jāizklāsta Tiesai iesniegtie apsvērumi.

23. Pirms tiek pārbaudīts, vai noteikums, saskaņā ar kuru tikai sertificētam farmaceitam drīkst piederēt aptieka un tikai sertificēts farmaceits var pārvaldīt aptieku, ir saderīgs ar EKL 43. un 48. pantu, izklāstīšu dažus ievada apsvērumus par dalībvalstu un Kopienu attiecīgo kompetenci sabiedrības veselības aizsardzības jomā.

1) Ievada apsvērumi par dalībvalstu un Kopienu attiecīgo kompetenci sabiedrības veselības aizsardzības jomā

24. Atbilstoši EKL 152. pantam Kopienai nav piešķirta neierobežota un pilnīga kompetence sabiedrības veselības aizsardzības jomā. Līdz ar to šāda kompetence tiek dalīta starp Kopienu un dalībvalstīm.

25. Kompetenču sadales noteikumi, kas izriet no EKL 152. panta teksta, norāda uz kopīgu kompetenci ar valstu dominanci¹⁴.

26. Valstu kompetences saglabāšana veselības aizsardzības jomā ir skaidri noteikta EKL 152. panta 5. punktā, kurā — atgādinu — ir paredzēts, ka, “veicot Kopienas pasākumus iedzīvotāju veselības aizsardzības jomā, pilnīgi respektē dalībvalstu atbildību par medicīnas pakalpojumu un medicīniskās aprūpes organizēšanu un īstenošanu”.

27. Secinājumu, ka, piešķirot veselības aizsardzības kompetenci Kopienai, tā netiek atņemta dalībvalstīm, var izdarīt arī no valstu un Kopienu kompetences veida, kas izriet no EKL 152. panta. Faktiski tā ir papildu kompetence tiktāl, ciktāl Kopienu rīcība papildina valstu politiku sabiedrības veselības aizsardzības jomā, un vienlaikus koordinēta kompetence, jo Kopienu rīcības mērķis ir koordinēt valstu rīcību šajā jomā.

28. Kopumā EKL 152. panta noteikumi ir pamats neintegrtai sabiedrības veselības

¹⁴ — Atbilstoši formulējumam, ko lieto Michel, V. La compétence de la Communauté en matière de santé publique. *Revue des affaires européennes*. 2003–2004/2, 157. lpp.

aizsardzības politikai, kas paralēli iezīmē aizsargātu valstu kompetences sfēru.

29. Uzskatu, ka Tiesai samērīgi ir jāņem vērā, ka EK līguma autori ir izdarījuši šādu izvēli. Uzskatu, ka Tiesas vērtējumā vienmēr jāņem vērā tas, kas var būt saistīts ar valsts kompetences konstitucionālo aizsardzību šajā jomā, it īpaši tāpēc, ka Tiesa ir saskārusies ar valsts pasākumu, kurš attiecas uz medicīnas pakalpojumu un medicīniskās aprūpes organizēšanu un īstenošanu¹⁵.

30. Tas, protams, nenozīmē, ka dalībvalstis tām piešķirtās kompetences īstenošanā ir uzskatāmas par atbrīvotām no Kopieniu ierobežojumiem. Zināms, ka šīs kompetences īstenošanā dalībvalstīm ir jāievēro Kopieniu tiesības, it īpaši Līguma noteikumi par brīvu apriti. Minētie noteikumi aizliedz dalībvalstīm ieviest vai saglabāt nepamatotus ierobežojumus šīs brīvības izmantošanai veselības aprūpes nozarē¹⁶.

31. Turklāt ir jānorāda, ka pašreizējās Kopieniu tiesībās ne visiem farmaceitiskās darbības īstenošanas nosacījumiem ir veikti — un būtu veicami — koordinācijas pasākumi un vēl mazāk saskaņošanas pasākumi Kopieniu līmenī, par ko liecina Direktīvas 2005/36 divdesmit sestais apsvērums. Šajā sakarā atgādinu, ka Kopieniu likumdevējs kā piemēru ir norādījis, ka ģeogrāfiskais aptieku sadalījums un zāļu izsniegšanas monopols paliek dalībvalstu ziņā. Likumdevējs ir arī norādījis, ka šī direktīva neskar dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus, ar ko uzņēmējdarbībām aizliedz veikt noteiktu farmaceitisku darbību vai ar ko šādas darbības veikšanai izvirza konkrētus nosacījumus. Jomās, kas nav saskaņotas, noteikumu izvirzīšana ir dalībvalstu kompetencē ar nosacījumu, ka tiek ievēroti Līguma noteikumi, it īpaši noteikumi attiecībā uz brīvību veikt uzņēmējdarbību¹⁷.

32. Lai valsts noteikums, kurā paredzēts, ka tikai farmaceitam drīkst piederēt aptieka un tikai farmaceits var pārvaldīt aptieku, tiktu saglabāts, tam ir jāatbilst EKL 43. pantam, lai arī tā ir dalībvalstīm piešķirtās kompetences veselības aizsardzības jomā un, precīzāk, medicīnas pakalpojumu un medicīniskās aprūpes organizēšanas un īstenošanas jomā izpausme.

15 — Skat. iepriekš minēto Michel, V., 177. lpp.

16 — It īpaši skat. 2008. gada 11. septembra spriedumu lietā C-141/07 Komisija/Vācija (Krājums, I-6935. lpp., 23. punkts un tajā minētā judikatūra).

17 — Šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Vācija, 25. punkts un tajā minētā judikatūra.

33. Tas, ka šāds noteikums iejaucas valstu kompetences jomā, kas ir tieši aizsargāta EKL 152. panta 5. punktā, tomēr nepaliek bez sekām. Tieši novērtējot minētā noteikuma pamatojumu attiecībā pret tādām vispārējām sabiedrības interesēm kā sabiedrības veselības aizsardzība, Tiesai jāņem vērā ar Līgumu aizsargātā dalībvalstu kompetence. Šajā aspektā Tiesa var piemērot savu judikatūru, saskaņā ar kuru, novērtējot, vai sabiedrības veselības aizsardzības jomā ir ievērots samērīguma princips, ir jāņem vērā, ka dalībvalsts var pati izlemt, kādā apmērā tā vēlas nodrošināt sabiedrības veselības aizsardzību un kādā veidā tas ir sasniedzams¹⁸.

34. Pēc šiem precizējumiem vispirms ir jāpārbauda, vai Vācijas noteikums, ar kuru ir noteikts, ka personai, kura nav farmaceits, nedrīkst piederēt aptieka un persona, kura nav farmaceits, nedrīkst pārvaldīt aptieku, ierobežo brīvību veikt uzņēmējdarbību.

2) Par brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojuma esamību

35. Ar EKL 43. un 48. pantu ieviestā brīvība veikt uzņēmējdarbību piešķir tiesības sabiedrībām, kas izveidotas saskaņā ar kādas dalībvalsts likumiem, uzsākt neatkarīgu darbību citā dalībvalstī un tur pastāvīgi veikt šādu darbību ar tādiem pašiem nosacījumiem kā sabiedrībām, kuru juridiskā adrese ir šajā

valstī. Šī pamatbrīvība attiecas uz uzņēmumu dibināšanu un pārvaldīšanu, kā arī pārstāvēniecību, nodaļu vai filiāļu atvēršanu. EKL 43. pants uzliek pienākumu atcelt diskriminējošus pasākumus.

36. No pastāvīgās judikatūras arī izriet, ka pasākumi, kas Kopienas pilsoņiem aizliedz, traucē vai padara mazāk pievilcīgu brīvības veikt uzņēmējdarbību īstenošanu, pat ja tie ir vienādi piemērojami, ir ierobežojumi, kas ir pretrunā Līgumam¹⁹.

37. Atbilstoši Vācijas tiesību aktiem ikvienai personai, kura vēlas pārvaldīt aptieku, ir jāsaņem kompetentas iestādes atļauja. Šādas atļaujas piešķiršanas nosacījumu starpā ir nosacījumi, saskaņā ar kuriem, pirmkārt, pieteicējam ir jābūt sertificētam farmaceitam un, otrkārt, aptieka jāpārvalda personīgi uz savu atbildību. Turklāt vairākas personas kopā var pārvaldīt aptieku tikai tad, ja tās juridiskā forma ir civiltiesību sabiedrība vai līgumsabiedrība; šādā gadījumā visiem sabiedrības dalībniekiem ir jāsaņem atļauja un tātad jābūt farmaceitiem.

18 — It īpaši skat. iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Vācija, 51. punkts.

19 — Skat. 2004. gada 5. oktobra spriedumu lietā *CaixaBank France* (Krājums, I-8961. lpp., 11. punkts un tajā minētā judikatūra), 2004. gada 14. oktobra spriedumu lietā *C-299/02 Komisija/Nīderlande* (Krājums, I-9761. lpp., 15. punkts), 2005. gada 21. aprīļa spriedumu lietā *C-140/03 Komisija/Grieķija* (Krājums, I-3177. lpp., 27. punkts), kā arī 2008. gada 17. jūlija spriedumu lietā *C-500/06 Corporación Dermotética* (Krājums, I-5785. lpp., 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

38. Šādi nosacījumi neļauj tādām kapitālsabiedrībām kā *DocMorris* saņemt atļauju pārvaldīt aptieku Vācijā. Minētie nosacījumi var būt kvalificējami kā brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumi tāpēc, ka tie ietekmē šāda veida sabiedrību piekļuvi tirgum. Faktiski, radot šķēršļus jauniem tirgus dalībniekiem piekļūt attiecīgajam tirgum, šādi nosacījumi objektīvi ir barjera brīvai aprītei, uz ko tādām sabiedrībām kā *DocMorris* principā ir tiesības.

39. Tā kā ir konstatēts, ka pastāv šķērslis brīvai aprītei, tagad ir jāpārbauda, vai to, ka personām, kuras nav farmaceiti, nevar piederēt aptieka, un to, ka personas, kuras nav farmaceiti, nevar pārvaldīt aptieku, var uzskatīt par attaisnojamu no Kopienu tiesību viedokļa.

3) Par konstatētā ierobežojuma veikt uzņēmējdarbību attaisnojumu

40. Vācijas tiesību aktā paredzēto ierobežojumu var uzskatīt par saderīgu ar Kopienu tiesībām, ja tas atbilst šādiem četriem nosacījumiem. Pirmkārt, tas ir piemērojams bez diskriminācijas. Otrkārt, tas ir pamatots, ja pastāv attaisnojošs iemesls vai būtiskas vispā-

rējās intereses. Visbeidzot, tam ir jābūt piemērotam izvīrztā mērķa sasniegšanai un tas nedrīkst pārsniegt mērķa sasniegšanai vajadzīgo²⁰.

41. Pirmkārt, es neatklāju nevienu diskriminējošu pazīmi attiecīgajā tiesību aktā tāpēc, ka tas ir piemērojams visiem, kuri vēlas dibināt un pārvaldīt aptieku Vācijā, neatkarīgi no to izcelsmes dalībvalsts.

42. Otrkārt, sabiedrības veselības aizsardzība ir viens no tiem būtisko vispārējo interešu iemesliem, kas atbilstoši EKL 46. panta 1. punktam var attaisnot ierobežojumus brīvībai veikt uzņēmējdarbību²¹. Kā par to liecina *ApoG* 1. panta 1. punkts, Vācijas tiesību akts, saskaņā ar kuru personai, kura nav farmaceits, nedrīkst piederēt aptieka un persona, kura nav farmaceits, nevar pārvaldīt aptieku, atbilst rūpēm par sabiedrības veselības aizsardzību. Tātad šādu tiesību aktu var attaisnot, ņemot vērā mērķi aizsargāt sabiedrības veselību, it īpaši tā aspektu garantēt sabiedrības pienācīgu apgādi ar zālēm.

20 — It īpaši skat. 2007. gada 5. jūnija spriedumu lietā C-170/04 *Rosengren* u.c. (Krājums, I-4071. lpp., 43. punkts), kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Corporación Dermoeestética*, 35. punkts un tajā minētā judikatūra.

21 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Corporación Dermoeestética*, 37. punkts.

43. Treškārt, attiecībā uz šāda tiesību akta spēju nodrošināt mērķa aizsargāt sabiedrības veselību sasniegšanu, jāpārbauda, vai tas, ka personai, kura nav farmaceits, nedrīkst piederēt aptieka un tas, ka persona, kura nav farmaceits, nevar pārvaldīt aptieku, ir piemērots iepriekš minētā mērķa sasniegšanai.

44. Tēzes, saskaņā ar kuru šāds aizliegums nav piemērots mērķa aizsargāt sabiedrības veselību sasniegšanai, pamatojumam ir izvirzīti šādi argumenti.

45. Pēc šīs tēzes atbalstītāju domām — ir jānodala tie aspekti, kas attiecas uz aptieku piederību, vadību un administrēšanu, no tiem aspektiem, kas skar attiecības ar trešām personām. Vajadzība pēc farmaceita profesionālās kvalifikācijas būtu attaisnojama attiecībā uz otrajiem aspektiem, nevis pirmajiem, jo prasība aizsargāt sabiedrības veselību attiecas tikai uz farmaceitiskās darbības ārējo aspektu, t.i., to, kas skar attiecības ar trešām personām un, precīzāk, attiecības ar piegādātājiem un pacientiem.

46. Turklāt piemērotības kritērijs var būt izpildīts tikai tad, ja ir konkrētas pazīmes, kas pierāda, ka tad, ja aptiekas īpašnieks nav sertificēts farmaceits un aptiekā ir tikai algots farmaceits, īpašnieka īstenotā uzraudzība vai

ietekme attiecībā uz algoto farmaceitu grauj minētā farmaceita neatkarību un personīgo atbildību un apdraud farmaceita darbībā piemērojamo profesionālo un ētikas noteikumu ievērošanu. Faktiski kapitālsabiedrības pēc to struktūras parasti netiecas gūt nelikumīgu peļņu. Farmaceits, kurš ir personīgi atbildīgs un kuram jau no paša sākuma ir lieli parādi aptiekas iekārtošanas izmaksu dēļ, varētu būt pakļauts lielākam ar ekonomisko izdzīvošanu saistītam spiedienam nekā algots farmaceits.

47. Turklāt, pat pieņemot, ka aptiekas, kuras tiek pārvaldītas kapitālsabiedrības formā, faktiski censtos nesamērīgi palielināt savu peļņu, šāds apstāklis nevar radīt risku veselības aizsardzībai, kas saistīts ar zāļu izsniegšanu. Lielākā daļa zāļu tiek izsniegtas tikai pret ārsta recepti, un to izsniegšana ir atļauta, tikai uzrādot recepti. Līdz ar to, pat ja aptieka gribētu pārdot pacientam vairāk zāles, tā nevarētu to izdarīt bez ārsta izrakstītas receptes. Turklāt Vācijas tiesību akti arvien vairāk ir ierobežojoši iespēju farmaceitiem veikt zāļu aizstāšanu, t.i., ka vienas zāles tiek aizstātas ar citām, kurām ir tāds pats aktīvās darbības princips.

48. Es, tieši pretēji, uzskatu, ka noteikums, saskaņā ar kuru tikai farmaceitam drīkst piederēt aptieka un tikai farmaceits var

pārvaldīt aptieku, ir piemērots, lai sasniegtu mērķi aizsargāt sabiedrības veselību. Precīzāk, uzskatu, ka šāds noteikums nodrošina tādu sabiedrības apgādi ar zālēm, kas sniedz pietiekamas garantijas kvalitātes un daudzveidības ziņā.

49. Šajā sakarā mani nepārliecina arguments, saskaņā ar kuru būtu jānodala farmaceitiskās darbības iekšējie aspekti (aptiekas piederība, administrācija un vadība) un ārējie aspekti (attiecināms ar trešām personām). Uzskatu, ka persona, kurai pieder aptieka un kura vienlaikus to arī pārvalda, neizbēgami ietekmē tajā īstenoto politiku zāļu izsniegšanas jomā. Lidz ar to Vācijas likumdevēja izdarīto izvēli sasaistīt profesionālo kompetenci un aptiekas ekonomisko piederību, manuprāt, var attaisnot ar mērķi aizsargāt sabiedrības veselību.

50. Jāatceras, ka farmaceita uzdevums ir ne tikai pārdot zāles. Zāļu izsniegšana no farmaceita puses ietver arī citus tādus pakalpojumus kā receptu pārbaudīšana, zāļu farmaceitiskās formas sagatavošana vai arī informācijas un konsultāciju sniegšana, kas nodrošina zāļu pareizu lietošanu²². Tāpat uzskatu, ka farmaceita uzdevums dot padomu ir ļoti būtisks gadījumos, kad tiek pārdotas zāles, kam nav vajadzīga ārsta izrakstīta recepte, proti, zāles, kuru skaits nepārtraukti pieaug, ņemot vērā lēmumus, ko pieņēmušas valstis, lai saglabātu

sociālo kontu līdzsvaru. Šādā situācijā pacients var uzticēties tikai veselības nozares profesionāļai, kas ir farmaceits, sniegtai informācijai.

51. Tā kā farmaceitiskai darbībai tāpat kā daudzām veselības nozares profesijām ir raksturīgs asimetrisks informācijas sadalījums, vajadzīgs, lai pacients varētu pilnībā uzticēties farmaceita sniegtajam padomam. Būtiski ir nodrošināt farmaceita padoma neitralitāti, t.i., kompetentu un objektīvu padomu.

52. Turklāt iepriekš minēto iemeslu dēļ farmaceits ir saistīts ar vispārējo sabiedrības veselības aizsardzības politiku, kas lielā mērā nav saderīga ar tīri komerciālu loģiku, kas ir raksturīga kapitālsabiedrībām, kuras ir tieši orientētas uz rentabilitāti un peļņu. Farmaceitam uzticētā uzdevuma specifiskais raksturs nosaka, ka jāatzīst un jānodrošina profesionāļa darbības veidam vajadzīgā neatkarība.

53. Šādi manā izpratnē zāļu izsniegšanas kvalitāte ir cieši saistīta ar neatkarību, kas farmaceitam jāpierāda, veicot savu uzdevumu.

22 — Farmaceita dažādu darbību uzskaitījumu skat. Direktīvas 2005/36 45. panta 2. punktā.

54. Vācijas likumdevējs, nolemjot, ka aptieka var piederēt un to var pārvaldīt tikai farmaceits, ir tieši gribējis nodrošināt farmaceitu neatkarību, pasargājot aptieku ekonomisko struktūru no ārējas, piemēram, zāļu ražotāju vai zāļu lieltirgotavu ietekmes. Vācijas likumdevējs it īpaši ir centies novērst interešu konfliktu risku, kas atbilstoši tā analīzei varētu būt saistīts ar farmācijas sektora vertikālu integrāciju, lai cīnītos pret pārāk liela zāļu patēriņa fenomenu un nodrošinātu pietiekamu zāļu daudzveidību aptiekās. Turklāt Vācijas likumdevējs ir uzskatījis par vajadzīgu iesaistīt profesionāli kā filtru starp zāļu ražotāju un sabiedrību, lai neatkarīgā veidā kontrolētu zāļu pareizu lietošanu.

55. Farmaceits, kurš ir savas aptiekas īpašnieks un kurš ir finansiāli neatkarīgs, līdz ar to var nodrošināt brīvu darbību profesijā. Šāds farmaceits pilnībā pārvalda savu darba vietu un neatkarīgi strādā savā profesijā, kas ir raksturīgi brīvajām profesijām. Viņš vienlaikus ir uzņēmuma vadītājs, kurš ir pietuvināts ekonomiskajam stāvoklim, kas ir saistīts ar aptiekas vadību, un veselības nozares speciālists, kurš rūpējas par ekonomisko interešu un sabiedrības veselības aizsardzības apsvērumu līdzsvaru, ar ko viņš atšķiras no tīra investora.

56. Tieši tāpēc uzskatu, ka Vācijas likumdevēja preventīvā rīcība ir piemērota sabiedrības veselības aizsardzības nodrošināšanai.

57. Visbeidzot, ir jāpārbauda, vai noteikums, saskaņā ar kuru tikai farmaceitam drīkst piederēt aptieka un tikai farmaceits var pārvaldīt aptieku, ir vajadzīgs mērķa aizsargāt sabiedrības veselību sasniegšanai un vai to nevar sasniegt ar aizliegumiem vai ierobežojumiem, kuru amplitūda ir mazāka vai kuri mazāk ietekmē brīvību veikt uzņēmējdarbību.

58. Apgalvojumam, ka šis noteikums ir nesamērīgs attiecībā pret mērķi aizsargāt sabiedrības veselību, ir izvirzīti dažādi argumenti.

59. Pietiktu ar to, ka tikai algots farmaceits varētu pārvaldīt aptieku, izsniegt zāles un sniegt padomus klientiem. Viņš tāpat kā neatkarīgs farmaceits varētu strādāt savā profesijā atbilstoši viņam uzliktajiem pienākumiem. Neatkarīgi no darba devēja juridiskās formas viņš būtu pakļauts tiem pašiem profesionāliem un ētikas noteikumiem kā neatkarīgs farmaceits. Protams, algots farmaceits būtu pakļauts īpašnieka norādījumiem, bet viņam būtu pienākums neklausīt tiem norādījumiem, kuri nav saderīgi ar farmaceitiem piemērojamo profesionālo un ētikas tiesisko regulējumu.

60. Turklāt valsts likumdevējs varētu pieņemt noteikumus, ar kuriem reglamentē tiesiskās attiecības starp īpašnieku un algotu farmaceitu, lai izvairītos, ka īpašnieka istenotā uzraudzība vai ietekme attiecībā uz algoto farmaceitu grauj minētā farmaceita neatkarību un personīgo atbildību, apdraudot farmaceita darbībā piemērojamo profesionālo un ētikas noteikumu ievērošanu. Tāpat būtu iespējams paredzēt pienākumu algotam farmaceitam un īpašniekam apdrošināt profesionālo atbildību.

61. Šādu analīzi apstiprina iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/Grieķija. Šajā spriedumā minētais Grieķijas tiesību akts ir salīdzināms ar attiecīgo pasākumu pamata lietā un nav būtiskas atšķirības starp optikas preču pārdošanu un zāļu izsniegšanu. Abos gadījumos nepiemēroti izsniegtas preces vai nepareizi padomi var apdraudēt cilvēku veselību. Tiesas argumentācija minētajā lietā ir izmantojama šajā lietā.

62. Šādam viedoklim es nepiekrītu.

63. Jāatgādina, ka, pēc Tiesas domām, novērtējot, vai sabiedrības veselības aizsardzības jomā ir ievērots samērīguma princips, ir jāņem vērā, ka dalībvalsts var pati izlemt, kādā apmērā tā vēlas nodrošināt sabiedrības veselības aizsardzību un kādā veidā tas ir

sasniedzams. Tā kā šis aizsardzības apmērs dažādās dalībvalstīs var būt atšķirīgs, dalībvalstīm ir piešķirta rīcības brīvība šajā jomā, un līdz ar to tas, ka viena dalībvalsts izvirza mazāk stingrus noteikumus nekā cita dalībvalsts, nenožīmē, ka pēdējās minētās valsts noteikumi būtu nesamērīgi²³.

64. Izdodot noteikumu, saskaņā ar kuru tikai farmaceitam drīkst piederēt aptieka un tikai farmaceits var pārvaldīt aptieku, Vācijas likumdevējs ir izmantojis šo rīcības brīvību, izvēloties sistēmu, kas, pēc tā domām, ļauj nodrošināt augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni un it īpaši sabiedrības pienācīgu apgādi ar zālēm.

65. Tāpat kā citas dalībvalstis šis likumdevējs varēja arī pieņemt citu modeli un, ievērojot iekšējos konstitucionālos ierobežojumus, izvēlēties aizsargāt sabiedrības veselību ar citiem līdzekļiem, piemēram, jaunu aptieku atvēršanai izvirzīt nosacījumus, kas saistīti ar aptieku ģeogrāfisko izvietojumu, zināmu iedzīvotāju skaitu uz katru aptieku vai arī noteikumiem par minimālā attāluma starp aptiekām ievērošanu. Citu pasākumu, kuri paredzēti, lai nodrošinātu, ka mērķis aizsargāt

23 — Iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/Vācija, 51. punkts un tajā minētā judikatūra.

sabiedrības veselību ir svarīgāks par ekonomiskajām interesēm, vidū dalībvalsts var izvēlēties saglabāt farmaceitu monopolu zāļu pārdošanā un/vai nolemt reglamentēt zāļu cenas.

jomā un ka līdz ar to šāds noteikums nepārsniedz to, kas ir vajadzīgs, lai nodrošinātu augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni.

66. Kopumā jāņem vērā, ka — atbilstoši EKL 152. panta 5. punktā paredzētajam un tā kā farmaceitiskās darbības īstenošanas nosacījumi Eiropas Kopienā nav saskaņoti — dalībvalstīm ir rīcības brīvība, lai izveidotu modeli, kurš vislabāk atbilst to centieniem aizsargāt sabiedrības veselību.

69. Es neesmu pārliecināts, ka pasākumi, uz kuriem tika izdarīta atsauce Tiesā un ar kuriem — pēc Vācijas tiesību aktu oponentu domām — bija jāaizstāj šis pasākums, varētu nodrošināt tikpat augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni.

67. Pārbaudot, vai tāds valsts pasākums kā attiecīgais pasākums šajā lietā atbilst samērīguma principam, Tiesai galīgi ir jāpārliecinās, ka dalībvalstis nav pārkāpušas rīcības brīvības robežas. Tiesa arī pārbauda, vai citi pasākumi tikpat efektīvi nenodrošinātu augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni.

70. Kopumā vispirms ir jānorāda, ka noteikums, saskaņā ar kuru personai, kura nav farmaceits, nedrīkst piederēt aptieka, un kurš aizliedz personai, kura nav farmaceits, pārvaldīt aptieku, ir pasākums, kas paredzēts, lai novērstu iepriekš norādīto galējību rašanos, it īpaši interešu konflikta risku, kas var būt saistīts ar farmācijas nozares vertikālu integrāciju un kas var negatīvi ietekmēt medikamentu izsniegšanas kvalitāti. Šāda preventīva dimensija ir īpaši būtiska, ja tā attiecas uz vajadzību aizsargāt sabiedrības veselību. Režīma, kas nosaka kā īpašnieka, kurš nav farmaceits, tā arī algota farmaceita atbildību un sankcijas pret viņiem, ieviešana, pēc manām domām, nav pietiekama, lai

68. Šajā sakarā uzskatu, ka, paredzot, ka tikai farmaceitiem var piederēt aptieka un tikai farmaceiti var to pārvaldīt, Vācijas Federatīvā Republika nav pārkāpusi rīcības brīvības robežas sabiedrības veselības aizsardzības

nodrošinātu tikpat augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni, jo principā tie ir pasākumi, kas ir paredzēti, lai *a posteriori* labotu galējības, kad tās jau ir faktiski radušās²⁴.

tiskās formas sagatavošanu. Tam sekotu zāļu izsniegšanas kvalitātes kritums, pret kuru algotam farmaceitam, kuram ir pienākums ievērot darba devēja dotos norādījumus, būtu grūti cīnīties.

71. Turklāt domāju, ka vienīgi pienākums algotam farmaceitam būt klāt, lai veiktu pienākumus, kuri ietver attiecības ar trešām personām, nevarētu nodrošināt tādu pašu zāļu izsniegšanas — sabiedrības pienācīgas apgādes ar zālēm — kvalitāti un neitralitāti.

72. Protams, ir taisnība, ka algotam farmaceitam ir pienākums ievērot tam paredzētos profesionālos un ētikas noteikumus. Tomēr, tā kā viņš nav aptiekas komerciālās politikas noteicējs, un viņam faktiski ir jāpilda darba devēja norādījumi, nav izslēgts, ka aptiekā, kas pieder personai, kura nav farmaceits, algotam farmaceitam nākas dot priekšroku aptiekas ekonomiskām interesēm, nevis prasībām, kas ir saistītas ar farmaceitiskās darbības īstenošanu. Šādi nevar izslēgt, ka īpašnieks, kurš nav farmaceits un kurš nav profesionāli pietiekami kompetents, lai novērtētu, kādas prasības ir zāļu izsniegšanai, censtos samazināt konsultāciju sniegšanu pacientiem vai pārstātu veikt tādas nerentablas darbības kā zāļu farmacei-

73. Galvenokārt jāatgādina, ka, pēc manām domām, farmaceitiskās darbības nodalīšana iekšējos aspektos un ārējos aspektos ir mākslīga un, pēc manām domām, tas, ka īpašnieks, ņemot vērā, ka viņš kontrolē aptieku, nosaka tās komerciālo politiku, ir neizbēgami. Šādi ir grūti nodrošināties, ka īpašnieks, kurš nav farmaceits, neiejaucas farmaceita attiecībās ar klientiem kaut vai netieši ar to, ka viņš pārvalda aptiekā esošo zāļu noliktavu. Šādas noliktavas nepilnīga vadība noteikti atsauksies uz zāļu izsniegšanas kvalitāti.

74. Lidz ar to Vācijas noteikums ir vajadzīgs, jo tas paredz, ka aptiekas īpašnieks farmaceits ir personīgi atbildīgs līdzinieku priekšā par saviem lēmumiem attiecībā uz viņa aptiekā piedāvāto profesionālo pakalpojumu kvalitāti, ka farmaceits ir personīgi pakļauts visiem normatīviem, administratīviem aktiem un ētikas noteikumiem, kas regulē darbu farmaceita profesijā, un ka trešās personas, kuras nav farmaceiti, nekādā veidā neietekmē to, kā viņš vada lietas savā aptiekā.

24 — Šajā sakarā argumenti, kurus Vācijas noteikumu oponenti ir izvirzījuši savu atzinumu pamatojumam, pēc manām domām, ir ļoti teorētiski un cita starpā tos atspēko mūsdienu finanšu krīzes apstākļi. Faktiski kontroles iestādes un civiļās, komerciālās un kriminālās atbildības tiesiskā kārtība banku sistēmā traģiskā veidā ir parādījušas savas robežas un nespēju novērst un kontrolēt galējības, kas radušās līdz ar loģisku primāri atlidzināt investēto kapitālu.

75. Šādi saistība starp profesionālo kompetenci farmācijas nozarē un aptiekas piederību ļauj īpašniekam pareizi novērtēt, kādas būs komerciālo lēmumu sekas, pildot viņam uzlikto uzdevumu sabiedrības interesēs, proti, pienācīgi apgādāt sabiedrību ar zālēm.

76. Visbeidzot, kā to norāda Vācijas valdība, atļaujas pārvaldīt aptieku piesaistīšana personai, kura ir farmaceits, ir efektīvs veids, kā nodrošināt, lai sabiedrības apgāde ar zālēm būtu pienācīga, it īpaši tāpēc, ka farmaceitam īpašniekam profesionālas kļūdas gadījumā tiek atņemtas ne tikai tiesības strādāt, bet arī atļauja pārvaldīt aptieku ar no tā izrietošām smagām ekonomiskām sekām. Papildus disciplinārlietai raksturīgām sekām farmaceita profesionālas kļūdas apdraud viņa ekonomisko izdzīvošanu, kas ir papildu pamudinājums pārvaldīt aptieku, dodot priekšroku sabiedrības veselības vajadzībām. Līdz ar to noteikums, kas uzliek pienākumu vienā un tajā pašā personā apvienot profesionālo kompetenci un ētiku ar aptiekas ekonomisko atbildību, ir vajadzīgs, lai nodrošinātu vispārējo interešu pārsvaru.

77. Ievērojot šos apstākļus, uzskatu, ka Vācijas noteikums, saskaņā ar kuru tikai farmaceitiem var piederēt aptieka un tikai farmaceiti var pārvaldīt aptieku, nepārsniedz to, kas ir vajadzīgs, lai nodrošinātu augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni un lai it īpaši nodrošinātu daudzveidīgu un

kvalitatīvu sabiedrības apgādi ar zālēm. Līdz ar to es uzskatu, ka prasība, lai persona, kura īsteno aptiekas ekonomisko vadību un kura līdz ar to nosaka tās komerciālo politiku, ir farmaceits, ir saderīga ar EKL 43. pantu.

78. Pretēji tam, ko apgalvo *DocMorris* un Komisija, tas, ka atbilstoši Vācijas tiesībām dažos gadījumos aptieku var pārvaldīt persona, kura nav farmaceits, neatspēko analīzi par to, ka noteikums, saskaņā ar kuru tikai farmaceitiem var piederēt aptieka un tikai farmaceiti var pārvaldīt aptieku, ir adekvāts un samērīgs. Norādītie gadījumi ir šādi.

79. Pirmkārt, tas attiecas uz iespēju aptiekas īpašnieka — atļaujas saņēmēja — darba nespējas vai nāves gadījumā viņam vai viņa mantiniekiem noteiktu laiku paturēt aptieku īpašumā nomas līguma vai vadības līguma ietvaros. Kā norāda Sārzemes farmaceitu kamera, Vācijas likumdevējs, paredzot šādu iespēju, ir centies saskaņot noteikumu, saskaņā ar kuru personai, kura nav farmaceits, nedrīkst piederēt aptieka un persona, kura nav farmaceits, nevar pārvaldīt aptieku, ar vajadzību aizsargāt farmaceita ģimenes intereses, dodot tai laiku pieņemt lēmumu par aptiekas nākotni. Pēc manām domām, šāds izņēmums nekompromitē Vācijas tiesību akta konsekventi tāpēc, ka, pirmkārt, tas ir ierobežots

laikā, un otrkārt, aptieka tiek uzticēta vadītājam, kurš ir diplomēts farmaceits. Turklāt no *ApoG* 9. panta 2. punkta izriet, ka nomniekam ir jābūt šī likuma 1. pantā paredzētajai atļaujai un ka nomas–vadības līgums nedrīkst radīt šķēršļus ne nomnieka profesionālai atbildībai, ne brīvai lēmumu pieņemšanai.

uz kuru var norādīt aptieku gadījumā, nepastāv Vācijas likumdevēja noteiktās slimnīcu iekšējas nodrošināšanas ar zālēm sistēmas ietvaros. Tieši tāpēc uzskatu, ka šāda sistēma nekompromitē tā noteikuma konsekvenci, saskaņā ar kuru tikai farmaceitam drīkst piederēt un tikai farmaceits var pārvaldīt sabiedrībai atvērtu aptieku.

80. Otrkārt, tas attiecas uz slimnīcu iekšēju nodrošināšanu ar zālēm. Atbilstoši *ApoG* 14. panta 1.–6. punktam slimnīcas var izvēlēties uzticēt to nodrošināšanu ar zālēm tās struktūrā ietilpstošai aptiekai, t.i., aptiekai, kas darbojas attiecīgās slimnīcas telpās un parasti nav pieejama sabiedrībai. Šādā gadījumā slimnīcas vadībai ir jāsaņem atļauja pārvaldīt slimnīcas aptieku. Nosacījums šādas atļaujas izsniegšanai ir farmaceita, kurš atbilst *ApoG* 2. panta 1. punkta 1)–4), 7) un 8) apakšpunktā, kā arī 3. punktā apvienojumā ar 2. vai 2.a punktu paredzētajiem nosacījumiem, pieņemšana darbā.

82. Turklāt tas, ka atbilstoši *ApoG* 1. panta 2. punktam farmaceits var pārvaldīt līdz trim savas aptiekas filiālēm, pēc manām domām, vispār nekompromitē šāda noteikuma konsekvenci. Faktiski atbilstoši *ApoG* 7. pantam atļaujas veikt galvenās aptiekas darbību saņēmējam saglabājas pienākums personīgi un uz savu atbildību pārvaldīt aptieku, kā arī tās filiāles. Šādi viņš saglabā pilnīgu kontroli par visiem saviem uzņēmumiem, kas turklāt ir atļauti ierobežotā skaitā.

81. Protams, šajā gadījumā aptieku nepārvalda farmaceits. Tomēr atšķirībā no aptiekām slimnīcas aptieku uzdevums nav apgādāt sabiedrību ar zālēm, bet tikai piegādāt zāles tām slimnīcām, kurām aptieka pieder. Tā kā slimnīcas aptiekai ir jāapmierina slimnīcas vajadzības pēc zālēm, uzskatu, ka ir pieņemami, ka šādu aptieku pārvalda tās slimnīcas, kurā aptieka ir integrēta, vadība. Turklāt interešu konflikta risks, kas ir saistīts ar farmaceitiskās darbības vertikālu integrāciju,

83. Visbeidzot, pēc manām domām, ir jānoraida arguments, ka Tiesas argumentācija iepriekš minētajā spriedumā lietā Komisija/Griekija par optikas veikalu vadīšanu ir attiecināma uz aptiekām.

84. Prasībā par pienākuma neizpildi, kuru Komisija cēla pret Grieķijas Republiku, tā lūdza Tiesai konstatēt, ka šī dalībvalsts nav izpildījusi EKL 43. un 48. pantā paredzēto pienākumu. Pirmkārt, tā pārmeta minētajai dalībvalstij, ka tā neļauj diplomētam optiķim, fiziskai personai, pārvaldīt vairāk nekā vienu optikas veikalus. Otrkārt, Komisija apstrīdēja valsts tiesību aktu, saskaņā ar kuru, lai atvērtu optikas veikalus, juridiskai personai ir jāizpilda šādi nosacījumi:

— atļauja atvērt un pārvaldīt optikas veikalus ir jāizsniedz uz licencēta optiķa, fiziskas personas, vārda; personai, kurai ir izsniegta atļauja pārvaldīt veikalus, ir jāpieder vismaz 50 % no sabiedrības akciju kapitāla un vismaz tikpat lielā apmērā jāpiedalās sabiedrības peļņas un zaudējumu sadalē, un sabiedrībai ir jābūt personālsabiedrības vai komandītsabiedrības formā, un

— attiecīgais optiķis var piedalīties vēl tikai vienā sabiedrībā, kurai pieder optikas veikals, ar nosacījumu, ka atļauja atvērt un pārvaldīt veikalus tiek izsniegta uz cita licencēta optiķa vārda.

85. Pēc ierobežojumu brīvībai veikt uzņēmējdarbību konstatēšanas²⁵ Tiesa vispārīgi izskatīja jautājumu, vai dažādi Grieķijas tiesību akta apstrīdētie aspekti ir bijuši pamatoti ar mērķi aizsargāt sabiedrības veselību. Tiesa uzskatīja, ka tas tā nav bijis tāpēc, ka nav ievērots samērīguma princips.

86. Tiesa uzskatīja, ka “mērķi aizsargāt sabiedrības veselību, uz ko atsaucas Grieķijas Republika, var sasniegt ar mazāk ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz brīvību veikt uzņēmējdarbību — gan fiziskām, gan juridiskām personām, piemēram, pieprasot, lai katrā optikas veikalā atrastos diplomēti algoti optiķi vai partneri, pieņemot noteikumus par civiltiesisko atbildību par citu personu darbībām, kā arī noteikumus, kas pieprasa profesionālās atbildības apdrošināšanu”²⁶.

87. Pēc manām domām, Tiesai uz zāļu izsniegšanu, kas no optikas preču pārdošanas atšķiras ar ietekmes uz sabiedrības veselību apmēru, ir jāraugās atšķirīgi.

25 — Iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/Grieķija, 27.–29. punkts.

26 — Turpat, 35. punkts.

88. Protams, Tiesa ir atzinusi, ka tādu optikas preču kā kontaktlēcu pārdošana nav uzskatāma par citām komerciālām darbībām līdzīgu tāpēc, ka pārdevējam ir jāspēj sniegt lietotājam informāciju par šādu preču lietošanu un kopšanu²⁷. Tieši tāpēc Tiesa uzskatīja, ka valsts tiesību akts, kas aizliedz kontaktlēcu un ar tām saistītu preču pārdošanu tirdzniecības uzņēmumos, kuru vadītājs nav persona, kura atbilst vajadzīgajiem nosacījumiem, lai strādātu par optiķi–brīļļu meistar, ir pamatots sabiedrības veselības aizsardzības dēļ²⁸.

cipu, izklāstīto iemeslu dēļ noteikt, ka tikai farmaceitiem var piederēt aptieka un tikai farmaceiti var pārvaldīt aptieku.

B — Par otro prejudiciālo jautājumu

89. Tomēr, tā kā zāles ir preces, kuru ietekme uz veselību var būt smagāka nekā optikas precēm un kas nepareizas lietošanas gadījumā var pat izraisīt patērētāja nāvi, uzskatu, ka to izsniegšanai ir jāsniedz īpašas garantijas. Šādi, pēc manām domām, tas, ka dalībvalsts vēlas sasniegt augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni, cenšoties saglabāt zāļu izsniegšanas kvalitāti un neitralitāti, ir tiesiski.

91. Uzdotot šo jautājumu, iesniedzējtiesa apstipriņošanas atbildes uz pirmo jautājumu gadījumā lūdz Tiesai lemt, vai valsts iestādei, pamatojoties uz Kopienu tiesībām, īpaši ņemot vērā EKL 10. pantu un Kopienu tiesību lietderīgas iedarbības principu, ir tiesības un pienākums nepiemērot valsts tiesību normas, kuras tā uzskata par nesaderīgām ar Kopienu tiesībām, arī tādā gadījumā, ja runa nav par acīmredzamu Kopienu tiesību pārkāpumu un Eiropas Kopienu Tiesa nav konstatējusi konkrēto tiesību normu nesaderību ar Kopienu tiesībām.

90. Tā kā no sabiedrības veselības aizsardzības viedokļa zāļu izsniegšanu nevar pielīdzināt optikas preču pārdošanai, uzskatu, ka dalībvalsts var, nepārkāpjot samērīguma prin-

92. Tā kā piedāvāju Tiesai uz pirmo jautājumu atbildēt noliedzīgi, uzskatu, ka uz otro jautājumu nav jāatbild.

27 — Šajā sakarā skat. 1993. gada 25. maija spriedumu lietā C-271/92 LPO (*Recueil*, I-2899. lpp., 11. punkts).

28 — Turpat, 13. punkts.

IV — Secinājumi

93. Ievērojot šos apsvērumus, piedāvāju Tiesai atzīt:

EKL 43. un 48. pants ir interpretējami tādējādi, ka tie neliedz piemērot valsts tiesību aktu, saskaņā ar kuru tikai farmaceitiem var piederēt aptieka un tikai farmaceiti var pārvaldīt aptieku, ciktāl šāda tiesību akta mērķis ir garantēt sabiedrības pienācīgu apgādi ar zālēm.